

Lehdistötiedote

Julkaisuvapaa 8.11.2006

klo 14.00

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos

Palkansaajien tutkimuslaitos

Lasten hankkiminen heikentää merkittävästi naisten ansiotuloja

Niin Suomessa kuin monessa muussakin EU-maassa naisten ja miesten väliset yleiset palkkaerot ovat parin viime vuosikymmenen aikana kaventuneet odotuksia heikommin. Myöskään sukupuolen mukainen eriytyminen työmarkkinoilla ei ole merkittävästi vähentynyt. Näin on käynyt, vaikka sukupuolten välistä tasa-arvoa koskevaa lainsäädäntöä on huomattavasti vahvistettu. Tämä ilmeinen paradoksi on nostanut viimeaikaisessa suomalaisessa ja kansainvälisessä keskustelussa esille kysymyksen siitä, mikä merkitys naisten ja miesten perhevelvoitteiden epätasaisella jakautumisella ja naisvaltaisten alojen työnantajille kohdistuneilla keskimääräistä suuremmilla perhevapaakustannuksilla tässä ilmiössä mahdollisesti on. Nyt esiteltävässä kolmessa tutkimuksessa on tarkasteltu tätä asiaa lähemmin.

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos (ETLA) ja Palkansaajien tutkimuslaitos (PT) ovat selvittäneet niin kansainvälisen tutkimuksen kuin suomalaisen aineiston perusteella perhevapaiden ja lasten palkkavaikutuksia. Selvitykset ovat osa laajempaa Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittamaa hanketta 'Perhe ja ura tasa-arvosuunnittelun haasteena', jossa myös Työterveyslaitos on mukana.

Sami Naparin (ETLA) selvityksestä ilmenee, että vaikka sukupuolten välinen palkkaero on jonkin verran kaventunut viime vuosikymmenien aikana, palkkaero äitien ja perheettömien naisten tai vastaavasti äitien ja isien välillä on pysynyt muuttumattomana tai jopa kasvanut monissa mais-

sa. Perheaseman merkitys sukupuolten palkkaerojen taustalla vaikuttavana tekijänä näyttäisi näin ollen viime vuosina kasvaneen. Tutkimusten mukaan perheellisten naisten työmarkkinoille osallistuminen ja lapsista aiheutuvat palkkavaikutukset riippuvat perhevapaisiin ja naisten työmarkkinoille osallistumisen kannustamiseen liittyvistä järjestelyistä. Tietoa näistä vaikutuksista tarvitaan kuitenkin selvästi nykyistä enemmän.

Laura Valkosen (ETLA) kansainvälisen katsauksen mukaan perhesyistä johtuvat poissaolot heikentävät naisten työkokemuksesta kertyvää osaamista ja tätä kautta myös pienentävät naisten ansioita. Äitien osaaminen paranee kuitenkin nope-

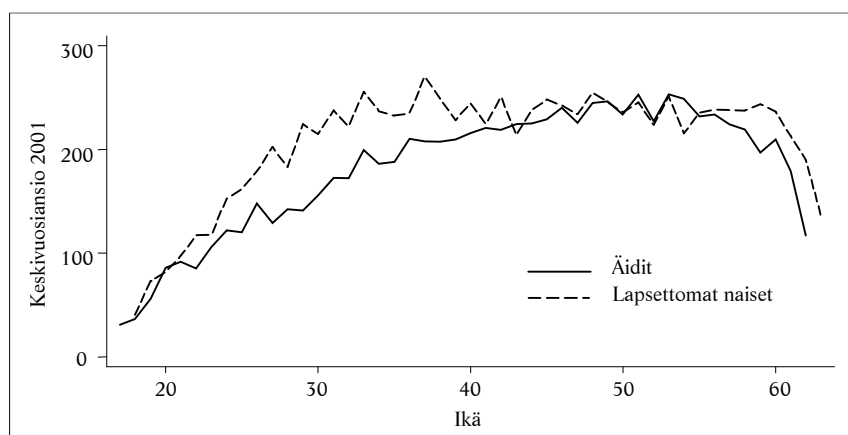
asti heidän palatessaan töihin, mikäli työhön paluuta ei pitki- tetä liian kauan. Tässä suhteessa onkin tärkeää, että äitien sitoutuminen työelämään säilyy ja että työhön paluuta tuetaan sopivilla lastenhoitojärjestelyillä. Perhevapaiden negatiivinen palkkavaikutus näyttäisi siis keskimäärin vaimenevan ajan myötä. Osa perhevapaiden negatiivisesta palkkavaikutuksesta selittyy äitien valikoitumisesta aloille, joissa palkkataso on keskimääräistä alhaisempi, mutta joissa perheen ja uran yhdistämiseen suhtaudutaan suotuisasti.

Jenni Kellokumpu (PT) arvioi tutkimuksessaan lasten vaikutusta äidin palkkaan Suomessa kattavan tilastoaineiston avulla (Tilastokeskuksen työsäkäyntitilaston 7 224 henkilön otos 18–64-vuotiaista naisista vuonna 2001). Tilastojen mukaan perheellisten naisten vuosiansiot jäävät selvästi lapsettomien naisten ansioita alhaisemmiksi (kuvio).

Lasten vaikutus naisten ansioihin voi johtua useasta syystä. Tutkimuksessa selvitettiin lasten vaikutusta naisten ansioihin ottaen huomioon, että naisten taustoissa niin koulutuksen, ammatin kuin työkokemuksen suhteen on eroja. Tutkimuksen mukaan perheellisten naisten, joilla on lapsia, ansiot jäävät selvästi pienemmiksi kuin taustoiltaan muutoin samankaltaisten lapsettomien naisten ansiot. Vuosiansioissa tämän 'lapsihaitan' suuruus on keskimäärin 11 prosenttia. Haitan suuruus pienenee 10 prosenttiin, jos vertailun kohteena on pelkästään työmarkkinoille osallistuvat naiset. Miehillä vastaavaa lapsihaittaa ei havaittu.

Lasten lukumäärä vaikuttaa 'lapsihaitan' suuruuteen. Äidillä, jolla on kolme tai useampi lasta, on noin 22 % pienemmät ansiot kuin lapsettomalla mutta muutoin samankaltaisella naisella. Lapsen iällä on myös merkitystä. Yksi alle kouluikäinen lapsi alentaa äidin vuosipalkkaa noin 10 prosentilla, kaksi alle kouluikäistä lasta 19 prosentilla ja kolme alle kouluikäistä jopa 30 prosentilla. Kun äidillä on enää ainoastaan kouluikäisiä lapsia, jäävät hänen vuosiansionsa edelleen 5 prosenttia lapsettomien kanssaisarien ansioita pienemmäksi.

Äitien ja lapsettomien naisten keski vuosipalkka vuonna 2001 iän mukaan.

Edellä olevat tulokset antavat selkeän viestin. Naiset kantavat oman osansa perhevapaiden ja lasten kustannuksista. Ne viittaavat siihen, että perhevapaista aiheutuvien kustannusten tasaisempi jakautuminen vanhempien kesken voi olla merkittävä tekijä sukupuolten välisen tasa-arvon saavuttamiseksi työmarkkinoilla. Kustannusten tasaisempi jako tukee myös naisten ja miesten välisten perusteettomien palkkaerojen kaventamiseen tähtäävää työtä ehkä enemmän kuin on aiemmin osattu ajatellakaan. ■

Julkaisut:

Kellokumpu, Jenni (2006), Lasten vaikutus äidin palkkaan, Palkansaajien tutkimuslaitos, Tutkimuksia nro 103.

Napari, Sami (2006), Perhevapaiden palkkavaikutukset: katsaus kirjallisuuteen, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, Keskusteluaiheita nro 1044.

Valkonen, Laura (2006), Perhevapaiden vaikutukset naisten ura- ja palkkakehitykseen – kirjallisuuskatsaus, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, Keskusteluaiheita nro 1033.

Lisätietoja:

Tutkimusjohtaja Reija Lilja, PT, Reija.Lilja@labour.fi, p. (09) 2535 7330.

Tutkimusjohtaja Rita Asplund, ETLA, Rita.Asplund@etla.fi, p. (09) 609 900.

Projektin www-sivut: <http://www.etla.fi/to/perhejaura>